

□ **„Само болни хора се интересуват от досиета и Държавна сигурност”**. Годината е 2008 г., а думите са на тогавашния министър-председател **Сергей Станишев**

и лидер на БСП, след като две години по-рано самата негова партия гласува закон за достъп до документите на ДС и разузнавателните служби на БНА и разкриването на техните агенти във властта и обществото.

Преди това, през 2006 г. Станишев казва нещо друго по повод решението на тройната коалиция (принудена от обществения натиск) да се приеме закон за досиетата: „Обществото има право да знае кой кой е”.

Е, след като официално българите, а и демокрациите по света разбраха, че президентът Георги Първанов е агент, а след това започна първото в историята на прехода системно огласяване на сътрудниците във властта, левицата установи, че е допуснала стратегическа грешка и не може да се скрие зад комисията по досиетата, която реши не да участва в политическата конюнктура, а да спазва закона. Станишев също го разбра.

„Темата за принадлежност към бившата Държавна сигурност е част от чалгата на прехода”. Годината е 2013 г., а думите са на настоящия служебен премиер **Марин Райков**.

Поводът да ги каже е обявяването на един от назначените от него зам.-министри за агент на ДС в кабинета.

Учудващо, но мисленето и на Станишев, и на Райков е сходно, въпреки, че единият се

Чалга ли? Не, наглостта им няма край

Написано от Христо Христов
Четвъртък, 11 Април 2013 23:22

води ляв политик, а другия десен. Как така двамата намират един език за една и съща толкова непривлекателна тема?

Учудването е само на пръв поглед. Никой не може да избере мястото и страната, в което да се роди, нито родителите си, но трябва да се отбележи, че единият е син на член на ЦК на БКП, а другият син на дипломат по времето на комунистическия режим. С това искам само да подчертая факта, че и двамата не са от репресирани семейства, не са преследвани от ДС и агентите ѝ, напротив – семействата им са служили на политиката, провеждана от БКП.

Не знаят какво е това да бъдат изселвани, да имат близки и роднини, вкарвани или убивани в лагери, да имат забрана да напускат Народна република България, да не им се разрешава да следват там където поискат, да бъдат преследвани като наследници на „бивши хора“ (има такова определение в ДС към една огромна категория хора, свързана с елита на България преди 9 септември 1944 г.) и т.н.

Леви-десни след промените

След промените единият избира да продължи с лявата идея, а другият хваща дясната. Станишев се издига до лидер на партия, наследила БКП, а Райков влиза в политика и властта с дясното правителство на Обединените демократични сили с премиер Иван Костов през 1997 г. като зам.-министър на външните работи. И двамата очевидно нямат памет за комунистическите репресии, защото нито са ги преживели, нито имат основание да ги помнят. Но и двамата се сблъскват с проблем. Станишев през 2006 е принуден да подкрепи (през зъби) закон за досиетата, а Райков през 2013 г., когато трябва да продължи една политика, започнала през 2010 г. за недопускане на агенти в правителството (при скандала с досиетата на дипломатите [Борисов се освободи](#) от министър Божидар Димитров и зам.-министър Павлин Димитров, единствените в кабинета му с досиета).

Но досиетата са бумеранг, историята го показва. [Станишев наскоро се сблъска](#) с това, което през 2008 г. отхвърли. Наложил му се да се разграничава от ДС, като видя какво е да ти скроят компромат с досие. Изминалите 24 години от прехода показват, че досиетата винаги се връщат към онзи, който не гледа на тях сериозно или се заиграва конюнктурно с тях. Нищо чудно по тази причина един ден и Марин Райков да говори с

Чалга ли? Не, наглостта им няма край

Написано от Христо Христов
Четвъртък, 11 Април 2013 23:22

друг тон за досиета и агенти.

Но ако Станишевото говорене за досиетата е нормално, то за десния Марин Райков, станал дипломат при дясно управление и назначен за служебен премиер от дясно определил се президент, подобно поведение като сегашното е меко казано неприемливо.

Не може да казваш, че досиетата и ДС „не са ми темата“, когато си бил във властта и правителството, [предприело първото огласяване на сътрудниците](#) на Държавна сигурност през 1997 г. и си бил част от мнозинството, приело [Закона за обявяване на комунистическия режим в България за престъпен](#) (2000).

Не може да казваш, че тази тема не е централна, когато са ти поверили властта в криза след обществени протести и недоволство, от непрозрачността в управлението. Още повече, когато се иска осветяване на сектора енергетиката, където назначаваш човек точно с непрозрачно минало.

Двете възможни позиции и... третата – оправданието

Не може да се изправиш пред медиите и да твърдиш, че ти е неудобно да говориш за принадлежност към ДС на агент в кабинета ти, когато в Германия и Полша и сега лустрацията е действащ принцип (в Чехия въпросът е решен още през 1993 г.).

Но, ако си силен, принципен и носиш отговорност, може да кажеш:

1. Допуснах грешка. Не съм се възползвал от предварителната проверка, която по закон имам право да извърша и ще освободя зам.-министъра, защото е въпрос на принцип. Но не и да се оправдаваш с „чалгата на прехода“.
2. Или: Да, зам.-министър Божан Стоянов има агентурна принадлежност, но за мен той е важен специалист, за който поемам лична отговорност и моля обществото в случая да

Чалга ли? Не, наглостта им няма край

Написано от Христо Христов
Четвъртък, 11 Април 2013 23:22

ме разбере. Но не и да говориш, че нямало достатъчно автентични доказателства в архивите, че човекът нищо не бил писал. Защото не може „десният“ агент да е добър, а „левият“ като **„ГОЦЕ“ да е лош**, макар и в неговото досие да няма нищо от него.

Подобно разделение не съществува.

[Каза го](#)

[най-добре Конституционният съд](#)

и то единодушно през пролетта на 2012 г., когато отхвърли опита на един друг „син“ посланик (

[Стоян Сталев](#)

) да доказва пред най-висшата инстанция, че не е бил агент, защото в досието му нямало нищо от него.

За съжаление не видяхме заемането на едната от тези две позиции. Чухме оправдание, трактовки на документи и прехвърляне на отговорност върху комисията, която си изпълнява стриктно закона (даже случаят показва, че тя не допуска компромис).

Обидно за хората от „чалга“ клуба на досиетата

Твърдението на Марин Райков за „чалгата на прехода“ е не само неприемливо, но е и обидно за всички хора и фамилиите им преживели репресии, които не искат по никакъв начин да виждат агенти на ДС във властта, но 24 години след падането на Берлинската стена наглостта им няма край.

Без да се усети с изявлението си Марин Райков вкара в „чалга“ клуба на досиетата следните хора, общности и институции, които гледат на този въпрос сериозно за разлика от него:

- Репресирани от комунизма и ДС хора и техните фамилии;
- Бившите си „сини“ колеги от СДС, които първи отвориха досиетата;
- 40-то Народно събрание, в което и управляващи, и опозиция приеха закона за обявяването на сътрудниците на ДС и разузнавателните служби на БНА;
- Комисията по досиетата, която е независимия държавен орган за изпълнението на тази политика;
- Предишният кабинет, който спря назначаването на посланици с досиета;
- президентът Росен Плевнелиев, който го назначи, и който споделя политиката за недопускане на сътрудниците на ДС във властта (с 2 прецедента);
- журналисти, общественици и неправителствени организации, които се бориха за

Чалга ли? Не, наглостта им няма край

Написано от Христо Христов
Четвъртък, 11 Април 2013 23:22

приемането на закона за досиетата и следят за неговото изпълнение;

- всички нормални граждани, които смятат, че сътрудниците на ДС нямат работа на ръководни постове във властта.

Случаят е показателен, че някои хора (дали не заради дългия им престой зад граница) изглежда са пропуснали основни поуки от прехода. Едната ще я резюмирам с казаното от политолога Иван Кръстев: **„Преходът ще свърши с отварянето на досиетата”**.

Е, щом през 2013 г. още се отварят досиета на зам.-министри, а и вероятно и скоро на депутати, означава, че не сме си извоювали истинската демокрация. Означава, че някои упорито се опитват „чалгата” да продължи, а други не правят нищо тя да спре.